

Előfizetési árak:
 egész évre 4 frt, félévre 2 frt,
 negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 8 kr.
 hirdetések mérsékelt árak szerint.

**A lap megjelenik minden va-
 sárnap**
 Felelős szerkesztő:
FUCHS ANTAL.

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Arpád-ut 20.,
 hová a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők.
 Kéziratok vissza nem adtnak.

Kiadóhivatal: Arpád-ut 20.,
 hová a lap anyagi részét illető közle-
 mények és előfizetési penzek küldendők.
Kiadótulajdonos:
FUCHS ANTAL.

UJPEST- ÉS RÁKOSPALOTA KÖZSÉGEK TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAPJA

Hivatalos nyelv.

Sietünk megjegyezni, hogy nem az állam hivatalos nyelvéről akarunk szólni.

Az -- tudjuk -- magyar.

Az utca, a vendéglő, a kávéház hivatalos nyelve képezi ezuttal ostromozásunk tárgyát.

Mert az -- szintén tudjuk -- német.

Menjünk végig Ujpest utcáin, a gyerekek mint a felnőttek, a munkások mint a kereskedők, különösen az utóbbiak német nyelven elegelegnek, értekeznek, tere-ferélnek.

Kukkantsunk be a vendéglőkbe: akár a Singerébe, akár a Kovácséba, a kávéházakba: akár a Katzéba, akár a Zweigébe, vagy akár a Keil-félébe, mindenütt a német szó dominál.

A pic-cap-pot német szó dicséri a sört, a bort, a rosprádlit ugyancsak német szó korholja.

Német szóba öntik a vitát a „Köz-művelődési kör” kalábristái, németül kedélyeskednek a „Polgári kör” czammhaltenjei.

Németül alkuszna, németül adnak, németül vesznek a kereskedők.

Szomorú, nagyon szomorú dolog ez!

Ha az a gyerek, az a felnőtt, az a munkás, ha az az intelligensebb elem: a kereskedő nem tudna magyarul, hallgatnánk. Természetesnek találjuk, hogy azon a nyelven beszél, a melyen magát meg tudja értetni. Természetesnek ta-

láljuk, ha a magyar nyelv nem volna elég szóból, ha nélkülözné a fülnek kedves, kellemes hangzatosságot.

De hát mindannyian tudunk magyarul, legtöbben jártasabbak vagyunk a magyar, mint a német nyelvben: elismerjük, hogy az ajak, mely magyar szóra nyílik, megnyerő, bizalmat gerjesztő benyomást idéz elő, hogy a magyar szó zengzetes, a fülnek gyönyör, mégis az utcán, a vendéglőben, a kávéházban legtöbbször, majdnem mindig, mellőzzük s ennek rovására, ha törve is, németül beszélünk.

Igaz, hogy ezeket a szomorú tapasztalatokat nemcsak Ujpesten, de a székesfőváros egész területén megtehetjük és tulajdonképpen a székesfővárosnak tudjuk be németeskedésünket, mert igazán mindenben a székesfővárost majmoljuk.

A héten is valóságos lázban volt Ujpest intelligensebb része a „Vig-szinház”-ban felhangzó német szó miatt akár csak a székesfőváros.

Csoportosan vándoroltak a pénztár elé, hogy jegyhez juthassanak és meghallják a bécsi burgszinház másodrendű tagjainak előadásait. És eléggülten lélekzettek fel, a mikor a páholy-jegyet 30 frtért, a földszinti ülőhelyet 7—8 frtért, a kakas ülőjegyet 2 frt megkaphatták.

Hát még a mikor széjjelhuzták a függőnyt s *Frl. Kallina* megnyitotta német szóra ajkát!

Meglátszott az arczokon, hogy egész valójukat kéjes érzés járja át.

A nemzeti színház előadásai magasan felette állanak a vendégszereplő burgszinház tagjainak előadásain, mégis ritkán fogadhat magába oly nagy számban lelkes publikumot, mint a „Vig-szinház” a múlt héten: pedig a „Sünderige Liebe” színművet „Borus színmű” cím alatt ott mégis valamely jobb előadásban élvezheti, hozzá még magyarul -- és sokkal olcsóbban!

Ismételjük, szomorú, nagyon szomorú jelenségek ezek.

Szerencse, hogy nincs állandó tűzhelye nálunk a német muzsának, mert sajnálattal kellene tapasztalunk, hogy nemcsak az utca, a vendéglő és kávéház, hanem a színház hivatalos nyelve is német.

A ki magyar, akinek kedves a magyar szó, nem fog bennünket sovínizmussal vádolni kesergésünkért. Igazat fog nekünk adni kifakadásainkért, a mikor ezekkel községünk magyarosítására törekedünk.

Miért ne legyünk mi upestiek nyelvünkben is magyarok? Miért áldozzuk fel mi nyelvünket a köztünk élő sok idegen kedvéért?

Annyira nem mehet a velünk születt előzékenység, hogy az idegenek iránti udvariasság végett feláldozzuk nyelvünket. Hozzon áldozatot az a köztünk élő idegen, s ha jól érzi magát közöttünk, tanulja meg nyelvünket.

A „KÖZÉRDEK” TÁRCZÁJA

Két hónapig fogságban a gorilláknál.

Francozából: *Matild.*

(Folytatás és vége.)

A gorillák nem minden nyugtalanság nélkül nézték készülő desemet. Barabas urfi egy tüzes üszköt akart megfogni, de a többi gyönyörűségére megégette ujjait, a miért egy ádzs pillantást vetett felém, melyre én egy arczfintorítással feleltem: mi nem egyet a bandából részemre hódított.

Az italt megittam Sarollával s ő könynyebbülést érzett utána, azért aztán meg nagyobb vonzalommal viseltetett irántam.

De hát én nem akarok fogságom részleteibe becsákozni, csak röviden megemlíteni azt, ami megszabadulásomra vonatkozik. Napok jöttek és multak anélkül, hogy valamit változtattak volna sorsomon, nagyon szigoruan őriztek. Ha panaszkodtam miatta Sarollának, úgy ogy szomoruan nézett reám, mintha mondani akarta volna: »Haláttan, hát el akarsz hagyni?» Ezt gondolni badarság tőlem, de tekintete is mindig úgy meghatott, hogy a lehető legnagyobb buzgalommal készítgettem a gyógyított számára, melynek edesítésére egy vad, cukornádhoz hasonló növény nedvét használtam. Szerencsétlenségemre azonban szerem nem használt, betegsége és gyöngesége napról-napra fokozódott. Ön nem tudja azt elképzelni, mennyire megörvendeztettem, ha karomat nyujtva támogattam a járásban.

Egy napon mozdulatlanul fekve találtak, úgy látszott mintha elérkezett volna az utolsó pillanata.

Tüstént előjött Barabas a gaz kópe, a királyné jogos utóda, fogvisorgatva nekem rontott, nyakamra fogva megragadott s kezdte a torkommal teljes erővel összeszorítani. Kiáltásom fölbresztelte Sarollát halálos zsidbadtságából: felugrott, haragosan Barabásra támadt, de ez jónak látta rohamlépésben eltakarodni.

»Látod, mondám Sarollának, hogy mi vár reám, ha egyszer megszűnsz élni.«

Fejét rázta: de amint észrevette, hogy a gondolat folyton kínoz, elszaladt egy fa odúhoz, melyből egy kést vett elő, melyet tőlem löbb más aprósággal együtt elvettek. Visszaadta nekem, azt hitte, hogy megnyugtató vele.

Végre eljött az a nap, a midőn sikeres szabadulásomat remélhettem. A gorillák ugyanis a tengerparthoz közeledtek, hogy egy csigafajt, melyet szerettek, gyűjtsenek. Ekkor ott láttam horgonyozni mintegy mértföldnyire a nyílt tengeren hajónkat, a »Belle Charlotte«-t.

Midőn eljött az este és besötétedett, felemelkedtem oly lassan, amint csak lehetett: fő ellenségem Barabas, kinek ez éjjel örködni kelle, szerencsemre elaludt: az volt az egyedüli örömem, a mit nekem okozott. Negykezláb másztam előre a míg elértem a tenger s az őrzőgöccsel határos örömmel ugrottam a hullámok közé. Rövid idő alatt elértem a hajót.

Mialatt társaimnak, kik szerencsés visszajövetelem fölött rendkívül örültek, kalandomat elbeszeltem, egy átható kiáltást hallottam a part felől.

»Aha, mondám magamban, az a gaz kópe Barabas észrevette szökésemet!

Midőn amaz irányban néztem, hol Barabas aludt, egy fekete alakot láttam gyorsan felénk uszni: megismertem az én gorillámat, Fölháborodva az ő meresszegen felkaptam a fegyveremet és a mint a gaz-lator már csak néhány kar hosznyira volt a hajótól el-sütöttem.

Oh, most biztosan talált fegyverem. Azonban a halálosan talált gorilla folytatta az uszást s minden áron közeledni igyekezett. Midőn a hajót elérte utolsó erejével kiemelkedett a vízből és egy fényes tárgyat dobott a hajóra, melyet rögtön felismertem. Egy esüst csat volt, horgonyt ábrázolva, melyet a majmok tőlem elloptak.

Teremtette! mondám egészen megiepeve a tárgy visszaadása által, mit jelentsen ez? Lehetséges-e. Te vagy Sarolla? — kiálték a halállal küzdő állatnak.

Igen Sarolla volt ez uram: egy gyöngy, fájdalmas panasz hang rögtön meggyőzött róla.

Egy szökéssel a hullámok közt voltam megragadtam egyik lábát, nem, karját, mert mondhatom, hogy e hüseges állat fölötté állt a többi majmoknak. Két havi fogságom alatt láttam nem egyszer, amint nem csupán ösztönyszerűleg, hanem öntudatosan eszelekedett.

Vele együtt felvontak a hajóra. Késő volt! a szegény Sarollának vége volt, elvérzett, golyóm mellebe furódott. Kezemet erősen fogva, tekintetét felém fordítva mult ki. Nem bírtam magamat visszafartóztatni megsírttam úgy mint egy gyermek.

És -- nem nem neveltesges? -- még most is bántódom érte!

Meg is tanulná, de hát községünkben az utca, a vendéglő, a kávéház, a kereskedések hivatalos nyelve a német. Nincs oka, nincs alkalma megtanulni a magyart.

Beszéljünk hát magyarul — mindent és mindenkor.

Mily módon lehetne a szülőknél a tanúgy iránti érdeklődést felkelteni és az iskolát a szülői házhoz közelebb hozni?

E lapnak mult számában fenti czim alatt felvetett kérdése, azt hiszem a tanító körökben a legnagyobb érdeklődést keltette, mert egyike azon problémáknak, a melyet a tanítás és nevelés sikere érdekében minél előbb meg kellene oldani. Nem akarok pessimista lenni, de magam részéről bátran állítom, hogy addig, míg az iskolát nem hozzuk közelebb a szülői házhoz, az iskola nem képes nemes hivatásának teljesen megfelelni.

A tanítás és nevelés okvetlenül megkívánja, hogy a válaszfal, mely az iskola és szülői ház között mindeddig letezik, leromboltassék és hogy az iskolai nevelés a házi neveléssel összefüggésbe hozassék, mert különben sikeres tanításra és nevelésre gondolni sem lehet.

A szülőnek tudnia kell, mily irányt és módszert követ a tanító az iskolában, a tanítónak viszont tudnia kell, mily nevelésben és ellenőrzésben részesül a gyermek a szülői háznál. Nagyon jól tudjuk mi azt, hogy a hány gyermek van, annyiféle módon nyilvánul egy értelmi mint szellemi képessége. Száz meg száz jó és rossz tulajdonság fogamzik meg a gyermek lelkében, szívében és ugyanannyi módon nyilvánul hajlandóság a szorgalomra vagy hanyagságra. Nemely gyermek tanítása játék, míg egyes gyermekek tanítása csak a különféle behatások és természeti viszonyok alapos ismerése mellett eszközölhető sikeresen.

Világosítsuk meg a dolgot példával: Képzljünk magunk elé egy kellő természetes észszel bíró gyermeket, mondjuk, hogy korához képes elég értelmes. Gyermek legyen, ezért önállósága folyton ingadozik és inkább a hanyagsághoz, játékhöz és lustasághoz bír hajlandósággal, mint a szorgalomhoz, azon kívül önfelji és daczos, sőt a legesekélyebb szigorúság makacsúsá, ellenszegülővé teszi.

Ez a gyermek fel kerül az iskolába és az iskola első benyomása alatt tanul. A tanító felfedezi benne a szellemi képességet, a fogékonyságot a tanuláshoz, de a gyermek rövid idő múlva, miután hajlama a hanyagsághoz gravitál lezárkodik nem tanulja meg.

Először a tanító figyelmezteti a gyermeket, de az inló szót elfelejti a benne rejlő könnyelműség és többször is készületlenül jön az iskolába. A tanító a legjobb szándéktól vezérelve szigorubb megintésben, esetleges megdorgálásban részesíti, de erre a gyermek rossz természeténél fogva daczos lesz és ellenszegülési hajlamainál fogva azért sem tanul s mindjobban elhanyagolja magát úgy, hogy az év végén megbukik.

Természetesen a tanító a rövid tanítási idő alatt és annyi növendék között nem ismerhette meg a gyermek e természeti hibáját, a melynek felismerése esetén más módszerrel a bajt orvosolni módjában lett volna és a gyermekből idővel szorgalmas tanuló vált volna.

Most együk fel annak ellenkezőjét: a tanító felismeri egy gyermekben, — mely szűkebb szellemi korlátok közt van — a hajlamot a szorgalomra és tanulásra. A tanító mindent elkövet, hogy a gyermeket a szorgalomra és tanulásra serkentse. A tanító a gyermeknél el is éri célját, de a gyermek szellemi felfogásának fejlesztésére kevés az iskolai tanítási idő és szükségessé válnék, hogy a gyermek otthon szülei által lezárkóznak ismétlésre szorítottassék, vagy az ismétlés házi tanító által eszközöltessék. A szülők foglalkoznak is a gyermekkel vagy korrepetitor által — ki sajnos mindig fiatal diákokból kerül ki — tanítatják azt, de sem az egyik, sem a másik nem bírván a kellő paedagogiai módszerrel, melyet ilyen körülményeknél tapintatosan kell alkalmazni, nem találják meg az utat a gyermek értelmének fejlesztéséhez, kinezák a gyermeket úgy, hogy az év végéig teljese megatálja a tanulást, holott

a gyermekből kellő óvatossággal és tapintatos módszer mellett legalább közepes felfogású és szorgalomra hajlandó tanuló lehetett volna nevelni.

Igy számtalan körülmény merül fel, melyeket mindmegannyiféle módon kell orvosolni. Orvosolni pedig csak úgy lehet, ha a szülő és tanító alaposan felismeri azokat a gyermekben és a szülő is arra iparkodik, hogy ezen orvosolási módokat a tanító tanácsára elsajátítsa.

De hogyan?

Ez éppen a tanítás és nevelés művészete, ezért kell hogy, az iskolát a szülői házzal összeköttetésbe hozzuk, vagyis a házi nevelést az iskolai neveléssel harmoniába hozzuk.

Az iskola és szülői házat pedig úgy hozzuk egymással kapcsolatba, ha a szülőknél a gyermekük tanítása és nevelése iránti érdeklődés, ha leküzdik az iskola iránt eddig tanúsított közönyüket, sőt mondhatnánk ellenszenvüket, szívükre veszik gyermekük jövőjét és többször el-elneznek az iskolába meggyőződést szerezni a tanítótól gyermekük tanulását és viseletét illetőleg. A mikor aztán a tanító elmondja észlelt tapasztalatait és a tanítás és nevelés sikeresebbé való létele ügyében tanácsokat ad a szülőknél, a szülők viszont megismertetik a tanítóval a gyermekeken otthon észlelt tapasztalataikat, egyes természeti kiváltságait és így közös megbeszélés folytán együttesen hatnak oda, hogy a gyermekek tanítása és nevelése minél intenzívebb legyen.

Ezt a célt azonban mi tanítók csak úgy érthetjük, el ha az iskolaügyet belevonjuk a társadalomba. Meggyőződünk róla, hogy a társadalom belevonása nélkül semmiféle ügyet sem lehet megnyerni. Tekintsünk vissza közművelődésünkre, a jótékonyra, az irodalomra, a tudományra és egyebbe, a nép szellemi és anyagi érdeket előmozdító intézményekre, fel bírtak volna emelkedni ezek arra a magaslatra, a melyen ma állnak társadalmi akció nélkül? Nem, a társadalom emelte-e a mai magas polczra azokat? És miért nem lehetne a tanúgyet is a társadalomba belevonni és a társadalom közreműködésével felvirágoztatni.

Ezt könnyen el lehet érni. Mi tanferfiak tartunk nyilvános előadásokat, felolvasásokat a gyermeknevelés és tanításról, ismeretessük meg a népnevelést a nagy közönséggel, ne őrizzük annak titkát oly feltékenyen, hanem adjuk tovább a nép közé, hisz a népnevelés, a nemzet ezen fontos tényezője, akkor vállnak leghasznosabbá, ha minden szülő szakavatott népnevelő válna.

Népnevelési egyesületeket kellene alakítani, melyek célul tűznek ki a gyermekek neveléséről, a tanítási módszerről, a gyermekek erkölcsi neveléséről, a tanításról, a gyermekek egészségügyéről stb. ról nyilvános és népszerű felolvasásokat rendezni. Meg vagyok győződve, hogy a közönség, gyermekeinek helyes nevelése, a gyermekek szellemi és erkölcsi nevelése érdekében szívesen hallgatná ezen felolvasásokat.

Ezáltal nemcsak megbecsülhetetlen szolgálatot tennének a helyes gyermeknevelésnek, hanem a társadalomnak is, miután ezek a társadalmi ferdeségek és erkölcsi súlyedéseknek ellensúlyozására nemes hatással volnának.

Ezen a módon lehetne leginkább a tanúgyet a közönséggel megismertetni, iránta az érdeklődést felkelteni és azt megkedveltetni. Pedig, ha ezt elértük, akkor az iskola a szülői házzal szoros összeköttetésben áll.

Paedagogus.

Társadalmi életünk.

Néhány szó a »Dalkör« érdekében.

Az »Ujpesti Dalkör«-ben mozgalom indult meg az iránt, hogy az idén őszszel megtartandó zászlószenteléssel egybekötött 25 éves jubileumát, melyen valószínűleg több fővárosi és vidéki egyet is részt fog venni, minél nagyobb szabású módon lehessen megünnepelni és minél nagyobb erkölcsi sikert elérni. — E célból az elnökség felhívást küldött szét mindazokhoz, kik ismert régi énekesek, tehát nagy hasznukat vehetné az egyet — különösen mint működő tagoknak egyrészt azért, hogy a nem nagyszámu kar némileg tömörítessék és így a vendégegyetekkel szemben kudarcot ne valljon, másrésztől

pedig azért, hogy Ujpestnek műveltebb elemeit is belevonja a »Dalkör« működésébe s eloszlassa azon előítéletet, melyet igen sokan táplálnak eme egyet ellen minden ok és alap nélkül, mert a ki az »Ujpesti Dalkör«-nek legutóbbi nagyszabású mulatságán is megjelent, okvetlenül meggyőződést szerezhetett, hogy ma Ujpesten egyetlen egyesület sincs, mely annyi életrevalóságot tanúsított s annyira törekedett volna az eléje kitűzött célnak minden eszköz felhasználásával megfelelni, mint a »Dalkör«.

Alább egész terjedelmében közölt felhívást minden művelt és zenei erzekkel bíró ujpesti polgárnak figyelmébe ajánljuk, különösen azért, mert kitűzött programunk sincs, mely szabja, hogy minden — feladata magaslatán álló egyesületet — pártoljunk, látva azt, hogy a »Dalkör« csekély számu tagjai valóban időt és fáradságot nem kímélve iparkodnak magasabb színvonalra emelkedni s ezen igyekezetük csakis a nagyközönség közönyen törrik meg.

Gyalázat! Hogy egy 35.000 lakossal bíró községben, hol az intelligencia oly nagy számmal van képviselve mint nálunk, nem prosperálhat egy dalegyet tisztán azon okból, mert annak tagjai sorában nehány tehetséges, művelt és jómódu — horribile dictu — iparos is van, kikkel derogál — az Ujpesten is dühöngő kasztrendszer sziklafalain belül sütkérező és mellüket verő, magukat nem sok joggal a honoratiorokhoz tartozónak képzelő egyéneknek — egy fedel alatt lenni és a közművelődés céljait szolgálni.

Az ilyen előítélet csirájában elfojt minden nemesebb törekvést s a »Dalkör« is alkalmazhatja magára azon régi jó latin közmondást, hogy: quamquam desint viros, tamen est laudanda voluntas!

Pedig minden jobberzesü embernek be kellene látnia, hogy a társadalmi életnek egyik fő-rugója a hazai dalzene művelése s ezért kívánjuk, hogy ne legyen a pusztában elhangzó szó eme felhívás:

»Azon tényezők között, melyek községünknek amugy is laza társadalmi életét fellendíteni, elénkíteni vannak hivatva, fontos posztot foglal el Köriünk is.

Álhatva ama magasztos hivatástól, melyet minden dalegyet maga elé tűzött, s a mely főképen a magyar dalzene fejlesztése, a magyarosodás terjesztése az idegen nemzetségek között, a zenei erzek és izles fejlesztése és terjesztésében nyilvánui: mely különösen ott bír kiváló fontossággal, hol a legkülönbözőbb nemzetiségek oly nagy conglomerátuma képezi a lakosságot, mint Községünkben, azon hazafias felszólítást intézzük *Uraságodhoz*, miszerint — ismerve kiváló zenei erzekét és a hazai dalzene fejlesztése iránt többször tanúsított előszereletet különös tekintettel arra, hogy ez év folyamán fogjuk *zászlószenteléssel egybekötött 25 éves jubileumunkat* megtartani, melyet több fővárosi és vidéki dalegyet részvetele mellett nagyszabású ünnepély keretében foglalva óhajunk rendezni — egyetünkbe miut működő, esetleg mint pártoló tag belepni sziveskedjék.

Ujpest, 1897 május hó 18.

Az »Ujpesti Dalkör« nevébe daltársi üdvözléssel

Andrejka József s. k.

elnök.

Doctor Béla s. k.

alelnök.

Klopfer Lipot s. k.

titkár.

Budapesti tavaszi löversenyek.

A hét szezácziós sporteseménye: *Tokió-nak* a királydíjban való leveretése. Bizonyára e verseny nem volt reális s megveretésnél nagyon sok körülmény játszott közre; ezek, a mely talaj, mely a Tatán idomított és kemény pályához szokott lovaknak nincs inyere, a helytelen lovaglási taktika, a nagy suly s végre *Tokió-nak* kiszámíthatlan széleszségsége és makrancossága; ha az első start sikerül, ahol *Tokió* az előre ugrott, ugy bizonyára meg is nyeri versenyt; de a többszörös hamis start elvette kedvét a futástól s elejétől végig szerepet sem játszott a versenyben, az indulásnál a negyedik helyen fekküdt s a cél előtt is negyediknek érkezett be, teljesen szárazon, mert lovása *Pratt* meg sem kiserelte a mént kilovagolni. Ha a versenyt újra futnák ugy mégis csak öt jelölőnek elsőnek s lesz meg módunkban látni, hogy *Ganachenak* a mostani nyerőnek hátát fogja mu-

togatni. *Ganache* hű állat, sok szép díjat nyert már gazdájának, a professionátus sportsmannak gróf Battyányi Elemérnek, akinek a löversenyek föllendülése körül hervadhatlan érdemei vannak; szívből örülünk, hogy e szép díj és a vele járó dicsőség magyar főurnak és igazi sportsmannak jutott ki. Lapunk 17-ik számában megirtuk, hogy e díjban *Ganache* lesz *Tokió* után legközelebb a czélhoz s jóslatunkban csak kevéssé csalódtunk. Mi azért *Tokió*t jobbnak, de egyszersmind a legmegbízhatóbb telivernek tartjuk.

Sportszempontból érdekes volt az *Alagi díj br. Wenckheim Béla emlékszeny* és a 10.000 koronás államdíj lefolyása is. E három versenyben egynéhány nagyartartott Derby-creak nymbusa hullt a porba. Sem *Destillateur*, sem *Tip-Top* nem Derbylovak, sőt *Or-durt* sem tartjuk annak. Valódi Derbylovak *Statesmann*, mely az a'agi díjat nagyon könnyen nyerte meg *L'Astro*, *Inaska* és a ki nem lovagolt *Kópé* ellenében. *L'Astro* a királydíjban is második lett. Biztos értesülés szerint *Saphir* a Derbyfavorit nincs rendben, nem idomítható ép úgy miat *Tip-Top* s így a küzdelem *Statesmann* és a meg legyőzött *Debutante* között lesz; valószínűleg az előbbi előnyére, mert a Springer lovak közül állóképességet eddig egyik sem mutatott, *Statesmann* az *alagi-díj* lefutása előtt 30-szoros pénzzel lehetett a Derbyre fogadni; a futam után oddsa egyszerre leszállt 6-ra s ma már csak 4-szeres pénzzel fogadható.

L'Astró és *Aga* szinten jól fognak futni. A gróf *Károlyi Gyula emlékszeny* csakugyan az általunk tippelt Dréher lovaké lett, meg pedig holt versenyben, ugyanitt jelöltük meg *Frau Hartmann*, amely azonban nem e versenyben, hanem a következőben futott és a versenyt nagy stilyusban nyerte meg. Harmadik lett *Longchamps*.

A mai utolsó versenynapon különösebb érdeket keltő verseny nem lesz; legérdekesebb a zárhandicap 6000 koronás díja és a Nákó-fele ostordíj.

Az egyes futamok a következők:

I. *Nákó-díj* 100 arany 2437 méter, 3 éves idős lovaknak; mindössze 3 lo van benevezve; itt talán *Sehr möglich* kiközszörüli a csorbát.

II. *Welter handicap* 2000 korona, 1400 méter, 3 éves és idős lovaknak; a 17 benevezett lo között legjobban tetszik *Balek* és *Zsoldos*, ez utóbbi nagy terhe dacára is nagy esélyvel bír.

III. *Zár-handicap* 6000 korona, 2000 méter, 3 éves és idős lovaknak; e versenyben *Margit* a jelöltünk *Destillateur* előtt, mert *Tokio* 75 kival nem indul.

IV. *Eladóverseny* 2000 korona, 1500 méter, 3 éves és id. lovaknak; *Entrefilé* és *Pagút* jól vannak sulyozva s így a verseny köztük dől el.

V. *Nyeretlenek díja* 2000 korona, 1800 méter. *Co* a legjobb a 9 nevezett lo között.

VI. *Ruppera-díj* 4000 korona, 1000 méter, 2 éveseknek. Biztos zsákmanya lesz *Frau Hartmann*nak, helyre *Delight* jöhet.

VII. *Kétécsék eladóversenye* 2000 korona, 1000 méter. Ha *Delight* itt indul, úgy ő a jelöltünk. Ellenkező esetben *Cereal* nyerheti meg *Csipke* előtt.

Tipjeink tehát a következők:

- I. *Sehr möglich*.
- II. *Balek* - *Zsoldos*.
- III. *Margit* - *Destillateur* - *Ignác*.
- IV. *Entrefilé* - *Pagút*.
- V. *Co*.
- VI. *Frau Hartmann* - (*Delight*)
- VII. (*Delight*) - *Cereal* - *Csipke*.

Heti tájékoztató.

Május hó.

16. vasárnap. *Nep. János*. A rabszolgáság megszüntetéséről szóló törvények előterjesztése 1833. Löverseny (utolsó nap.) Budapestben.

17. hétfő *Torpetusz*. Klapka György tábornok megh. 1892. A király megérkezése Budapestre.

18. kedd. *Felix h.* Goldmark Károly zeneszerző szül. 1832. Mária Terézia megnyitja az országgyűlést Pozsonyban 1741. A király szemlét tart a budapesti helyőrség fölött a Vörmezőn reggel 8 órakor.

19. szerda. *Potenzia*. Beaumarchais francia író megh. 1799.

20. csütörtök. *Bernát*. Gróf Apponyi Albert magyar politikus szül. 1846. Kolombus Kristóf megh. 1506.

21. péntek. *Szilárd*. Budavára elfoglalása és Hentzi halála 1849. Délután 4 órakor emlékkönyv a Budapest krisztinavárosi temetőben a honvédek sírjánál.

22. szombat. *Hona*. Kossuth Lajos levelet irt Deak Ferenczhez a kiegyezés ellen 1867.

HIREK.

— **Esküvő.** Steiner Terez k. a. Özv. Steiner Karolyné bájós és művelt leánya f. hó 16-án esküszik örök hűséget az újpesti izr. imaházban Kemény Sándor urnak Boldogság kiserje frigyüket

— **Községi képviselőtestületi gyűlés Rapolán.** F. hó 6-án Rákospalota községi képviselőtestülete rendes közgyűlést tartott, melyen Bossányi László vármegyei bizottsági tag elnöklete alatt az 1896. ev. közpénztári számadások vizsgáltattak meg. További tárgya a gyűlésnek Rákospalota szervezési szabályrendeletének módosítása volt. E részben elfogadtak a Chobot Ferencz plébános, Benkó Istvan ref. lelkész, Belier János birtokos képviselőtestületi tagokból és a községi jegyzőből álló kiküldött bizottság azon javaslatát, mely szerint szerveztessék egy pénztári ellenőri állás 700 frt évi fizetés és 200 frt lakbér-illetményvel. Ugyanezen alkalommal elhatározottak, hogy a községi jegyzőknek az anyakönyvvezetői teendők alul való felmentése érdekében Bossányi László vezetése alatt küldöttséget meneszt a belügyminiszterhez, mely alkalommal az újpestihez hasonló külön anyakönyvi hivatal szervezését is fogják kerelmezni.

— **Kisdudovák Rákospalotán.** A közoktatásügyi miniszter leirt a községhez, hogy a jelenleg fennálló két községi ovodán kívül még hatot állítson fel. Ezt a kívánságát a miniszternek a rákospalotaiak túlköveletének tartják, miért is ez ügyben f. hó 18-án községi képviselőtestületi gyűlést tartottak Tóth József tanfelügyelő jelenlétében, a melyen elhatározottak, hogy a minisztert kéri fogják az ovodák államosítására, a mely esetben hajlandó a község ingyen helyiségeket adni az ovodákat a szükségességekkel felszerelni.

— **Az Újpesti kaszinó saját helyiségében** (Deak és Beresényi utca sarok) ma vasárnap május hó 16-án délután 6 órakor közgyűlést tart, melyre a tagok lapunk útján is meghívattak. A közgyűlésnek napirendje: a tagsági díj felemelése.

— **Varju és Jónas.** Amarról tudjuk a példaszóbol, hogy a másik szemét nem vájja ki, emerről meg annyit tudunk, hogy egy hasonló nevű urat annak idején elnyelt egy nagyobb kaliberű toppal megáldott csethal. Más-különbben a szóban forgó Varjuról még azt is megtudtuk, hogy keresztneve Lőrincz, a Jónásé pedig Endre és hogy mind a kettő okleveles gyógyszerész. Ez a két uracska szemét vetett Rákospalotára, megirigyelven azt, hogy az ottani patikus házat épített, ezért egy második gyógyszerész felállításának jogát kerelmelik illő és megkülönböztetett tisztelettel a belügyminisztertől. A községi képviselőtestület tekintettel arra, hogy a már meglevő patika tulajdonosa nem Varju, e szerint nem lehetetlen, hogy ha Varju kapna második patikát, amannak szemét nem vájné-e ki, másfelől tekintettel arra, ha Jónás kapná meg a második patikát, esetleg prädesztinálva van arra, hogy ő is csethal által nyeltesse el, a mely esetben Rákospalotát okvetlenül vizözönnek kellene ellepnie, mindezeknél fogva egy második patika felállítását a már fennálló patikára nézve veszélyesnek, a közegészségügyre pedig teljesen feleslegesnek mondotta ki s a két urat, a Varjut és a Jónást illő és megkülönböztetett kérelmükkel feltétlenül elutasítani veleményezte.

— **Elöléptetések.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő újpesti polgári iskolai tanítókat és tanítónőket léptette elő:

A X. fizetési osztály első fokozatába, Linter János, Báthory Dezsőt, Greizinger Istvánt, Gallauer Annát, Gallauer Luizát és Bauer Somát.

A X. fizetési oszt. második fok. Klemnicsekne Visontai Irmát, Wolfné Ott Máriát, Erschingerné Tóth Matildot és Varázsóji Bélát.

A XI. fizetési oszt. első fok. Hazslinszky Gusztávot.

A XI. fizetési oszt. második fok. Juhász Idát.

— **Lemondás.** Adamis Lajos újpesti ügyvéd az ipatestületnél viselt iparhatósági biztosi megbízatásáról lemondott, sokoldalú elfoglaltságával és megromált egészségi állapotával indokolván e lépését. Ezzel egyidejűleg megemlíthetjük, hogy utódjául Mady Lajos ev. ref. lelkész van kiszemelve, a ki már egy ízben viselte is ezen tiszteletbeli állást, és azt jól töltötte be.

— **Villamos.** A budapestvidéki közuti villamosvasut, melynek öröklés útján — tudvalevőleg — Jellinek H. a vezérigazgatója s a kinek bokros érdemei jutalmául lapunk — annak idején — a »lompos« prädikatumot már kijuttatta, még mindig fityyét hány a vasut existentiáját fenntartó közönség jogos és méltányos felszólalásaira, panaszaira. Egyik másik nyilvános felszólalásra sok idő után reagál ugyan néha, mint a hogy a rossz lo is tesz egy-két lépést ostor alatt, de vannak cardialis dolgok, a melyekben mozgásra bírni ő kegyelmét lehetetlenség. Ilyen a sok közül a vácsi-uti megyeri vonal kiépítése s a rákospalotai vonalon az erdőben való átszállás. Az előbbire nézve — mint biztosan értesülünk — az Újpest-megyeri részen lakó közönség már elkészítette a kereskedelemügyi miniszterhez intézendő erélyes hangu panaszkérvényet. Erről tehát most hallgatnak. Ellenben a rákospalotai vonalon az erdőben való átszállás ellen Rákospalota közönsége nevében ezúttal ismételve komolyan tiltakozunk. Tiltakozunk a tisztesség, az erkölcs nevében is. Rákospalotára a villamoson tisztességes nő nem utazhatik. Nem utazhatik pedig azért, mert az erdőben való átszállásnál elhelyezett rozoga lovasuti kocsiiban tannyazo es igen gyakran tivornyázó villamos vasuti személyzet olromba, tragár beszédeit hallani nőnek nem szabad. Már pedig, ha utazik, az átszállásnál 10—20 percig várnia kell közvetlen a tivornya-kocsi mellett s így nincs mód, hogy a tisztességet sértő diskurzus elől meneküljön. De tiltakozunk még a gyors közlekedés érdekében is. Minő ironia az, hogy a palotai vasut állomásról be Palotára a villamos vasuton 25—30 perczet kell tölteni? Mit akar ez a társaság? És mindennek az átszállás az oka, mert a találkozás rendellen, mert Palotán bent már nem is rendes kocsi vezető, hanem felgyürt ingujjban egy-egy piszkos, szurtos napszamos vezeti a kocsikat. Tudjuk, hogy e felszólalásunk a »lompos«-nál süket fülekre talál, azért is felhívjuk Rákospalota község előjáróságát, hogy panaszával direct forduljon a kereskedelemügyi miniszterhez. Biztosítjuk, hogy ott gyors es gyökeres orvoslást nyer.

— **Majális.** A mint a napi lapokban olvastuk Rákospalotán a Stettner Istvánné-fele magán leánynevelő-intézet növendékeivel május 8-án táncvizsgával egybekötött majális rendezett. A majálison, melynek védője Vagner Manó, a magángimnázium tulajdonosa volt, Újpestről és Rákospalotáról sokan vettek részt. Kár, hogy mi az intézet létezéséről csak a napilapok útján szereztünk tudomást.

— **Kirándulás.** A polgári leányiskola tanterülete f. hó 22-en d. u. a III. és IV. osztályos növendékekkel kirándulást rendez az Aquincumi romok megtekintésére.

— **Az orsz. színművészeti akadémia operai osztályának** növendékei folyó hó 21-én fognak képességeikről számot adni a m. kir. operaházban, mely alkalommal Újpest két művésznő - aspiráussal lesz képviselve, és pedig, Berényi - Hazafi Hermin III. éves és Szelepcsényi Linka I. éves növendékekkel, kiket a conservatoriumi házi és kamarazeneestélyekről már igen előnyösen ismerünk s a kik »Hunyady László« II. felvonásában fognak együtt működni, előbbi mint Erzsébet, utóbbi mint Mátyás személyesítője. Berényi Hazafi Hermin ezenkívül »Rigoletto« II. felvonásából Gilda nagy duettjét fogja énekelni Zádor Rezsővel. Hisszük, hogy ezen előadás az idén még több érdeklődőt fog az operába csábítani, mint a tavalyi, mely érdekesseg tekintetében nézetünk szerint mögötte fog állani az ideinek. Az előadást, mely este 7 órakor kezdődik, Erkel Gyula orsz. zeneakad. tanár fogja vezényelni.

— **Delirium.** Enyedy Károly nyug. ál-

lamvasuti főellenőrön örülési rohamok törtek ki, s a mennyiben környezetére veszélyessé vált, beszállították a szt.-János kórház megfigyelő osztályába. Az öreg ur nagyon elmerült a szeszes italok élvezetében, ez okozta szomorú sorsát.

— **Kvóta-gyűlés.** Népgyűlést tartottak múlt vasárnap a Kovács-féle vendéglő helyiségben, melynek célja a kvóta-emelés ellen való állásfoglalás volt. A gyűlésen mintegy 150—180 ember vett részt, köztük sok híve a szocialistáknak *Rádi* vezetése alatt. A gyűlés elnökeinek *Csepreghy Pált*, alelnökének *Mártonffy Imrét*, jegyzőkké *Pohl Károlyt* az ipartestület titkárárt és *Endrődit* a munkások penztárnokát választotta. Beszédet tartottak: *Mártonffy* (függetlenségi), *Tóth János* (függetlenségi), *dr. Hédeváry Soma* (a helybeli szabadalvú párt egyik elnöke), *ujpestiek*, továbbá *Kornai* (függetlenségi) és *Fényfi* (függetlenségi), budapestiek. Mind az öt szónok beszédjének quintessenciája az volt, hogy a kvótát emelni nem lehet, nem szabad.

— **Az Ujpesti kereskedő és iparosifjak önművelődési köre** vasárnap d. u. 3 órakor tartja meg elmaradt rendkívüli közgyűlést, melytekintet nélkül a megjelent tagok számára, határozatképes lesz.

— **Somossy-mulató.** Az igazgatóság felelőlegesen állította össze a *májusi programot*. A »Nishinama-matruu« császári japáni csoport eddig még itt nem látott produkcióival, »Mis Foy« új ezüsti- és üvegtáncával, »Cee-Mee« merész akrobatai mutatványokkal, a »The Gaetano Alloms Trio« női énekescsoport érdekes dalaival, *Rosenzweig* karmester »A honvéd az Olympon« című zenetrefájával, az orosz »Tortakoff« csoport és »Signorina Semperz« spanyol énekesnő izlées dalaival, míg a telikert kávéházban *Munczy* Lajos cigányzenekara mulattatja a közönséget.

— **Vigszínház.** A hét legnagyobb részét a bécsi burgszínház tagjai foglalták le. Közben és megelőzőleg hétón, kedden a »Trilby« ment. A német előadásokat, melyek a közepeszerűsége felül nem emelkedtek, zsufolt haznézte végig. A jövő hét »Trilby« számára van fenntartva, melyben *Fenyvessy* Svengali szerepében kiváló alakítást mutat be, míg *Delli Emma* Trilbyt szorgalmas előtanulmányával adja, ami ezen szerep főkélléke: a hájt, sajnos nélkülözi. Mindennek dacára élvezhető alakítást nyújt.

— **A városligeti szinkör megnyitása.** A városligeti szinkörben tegnap szombaton »A kikapós férjek« című bohózzal kezdtek

még az évadot. E heten a »Dionizosz leányai« operett és a »Parlouban« című francia énekes szimfónia kerül színre. Mind a két darab nagy sikert aratott külföldön és Budapesten mint újdonságok kerülnek színre. Azt hisszük, hogy az ujpesti színházlátogató közönség gyakran fogja meglátogatni a színházat, melyhez Feld igazgató csupa kiváló erőket szerződtetett és a mely hozzánk legközelebb esik.

— **A városligeti Krembsler-czirkusz** előadásai napról-napra nagyobb látogatottságnak örvendenek, a mi mindenesetre annak a jele, hogy az előadások kitűnőek, a műsor változatos. Különös tetszést aratnak újabb az igazgató leánykái, Krembsler Hedvig és Anna, kik a sodronykötélen produkálják magokat igen kecsesen. Érdekesek még: *Fillis* löldömítő, kitűnő Povero lovával; továbbá *Villard* bohóczok, *Boetti* Augusztiya, *Breslanas* légtornászok stb.

Szerkesztői üzenetek.

Megbizott Cz. K. Budapest. Lapunk, igenis, jár a főspannak, de arra, hogy őt egyik-másik közleményünkre, a mi őt érdekelheti, figyelmesse tegyék, megbízatásunk nincs, de ily megbízatást el sem is fogadnánk. Ugyátszik, ön van ezzel megbízva s könnyiteni szeretne magán. Ha vállalkozott rá, tegye is meg.

Hirdetmény.

Alantírott, mint vb. *Handel Kálmán* ujpesti kereskedő közadós esódtömögének gondnoka a esódválasztmány határozata folytán ezennel közhírré teszem, hogy az ezen esódtömöghez tartozó és a esódleltárban 496-ik, 498—541, 544-ik, 548-ik, 550-ik, 560—563, 576-ik, 578-ik, 580—583 tetelek alatt összesen 4803 frt 12 kr. leltari becsértékben felvett künnlevő könyvbeli követelesek versenyajánlat útján együttesen el fognak adatni. Ezen ajánlati versenyen részt venni kívánók felkéretnek, hogy zárt ajánlataikat alolirt tömeggondnokhoz 1897. évi május hó 31-ig bezárolag nyujtsák be és a követelesek becsértékének 5%-át, vagyis 240 frt 15 krt készpénzben, vagy közforgalmu értékpapírokban tegyék le. A esódválasztmány a beérkezendő ajánlatok elfogadása iránt szabad belátása szerint határoz, a esódtömög az elszámolando könyvbeli követelesek valódisága; fennállása s behajthatóságáért szavatosságot nem vállal. Ujpest, 1897. évi május hó 14-én.

Dr. Kis Sándor

ügyvéd, mint esódtömög gondnok.

Értesítés.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy f. évi május 1-je óta vendéglóm mellett (Károly-uteza 36. sz. a.)

kifőzést nyitottam,

hol minden időben a legjobb ételeket lehet kapni. Főtörekvésem oda fog irányulni, hogy ugy mint eddig, ezentul is a közönség igényeit minden tekintetben kielégithessem.

Magamat a n. é. közönség szives pártfogásába ajánlva maradok,

kiváló tisztelettel

LORBERSBEK KÁLMÁN

vendéglős.

2-3

Eladó telkek.

Az „Ujpesti kereskedelmi és iparbank“ tulajdonát képező

Földessy-féle telkek

szabad kézből eladk.

A venni szándékozók ez ügyben bővebb értesítést nyerhetnek minden héten *szerdán délután 3—5 óra* közt a bank helyiségében Ujpest, Árpád ut 3. szám.

36